

De Bron

Ledevaartkerk, Chaam, zondag 19 september 2021, Startzondag
Ds. Sara Dondorp

Schriftlezing: Ezechiël 47: 1-12

Gedicht: Aarde en Licht, Pien Storm van Leeuwen

Inleiding

We horen vanmorgen twee teksten vanuit het thema de Bron. Straks horen we het gedicht dat Pien Storm van Leeuwen zes jaar geleden schreef voor het jubileum van deze kerk. Maar eerst horen we een deel uit de profetie van Ezechiël. Deze profeet leefde tijdens de Babylonische Ballingschap en profeteerde temidden van de ballingen in Babylon. Wij kennen hem vooral vanwege de profetie van de dorre beenderen. Een tekst die vaak gelezen wordt tijdens de Paaswake: hoe er in de uitzichtloosheid van een knekelvlei door Gods Geest toch weer leven mogelijk is. Vandaag horen we een fragment uit de profetie over de tempel. Vanuit Babylon ziet Ezechiël een visioen voor zich van Jeruzalem. In dat visioen is er een man die er uit ziet als was hij van koper met een linnen snoer en een meetlat. Ezechiël krijgt de opdracht goed te kijken en te luisteren. Deze man leidt Ezechiël in zijn visioen rond door het nieuw herbouwde Jeruzalem en langs de tempel, waar hij Gods aanwezigheid ziet terugkomen en waar het leven weer zal gaan stromen.

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

We beginnen vanmorgen bij de bron, letterlijk bij de bron. Het verhaal gaat dat ergens hier een Willibrordbron moet zijn. Waar precies, daar zijn we nog niet helemaal achter. Die bron, die door Willibrord geslagen zou zijn, zo rond 800, is het meest prille begin van de christelijke gemeenschap hier. Het moet een kleine gemeenschap geweest zijn die hier woonde. Mensen die een bestaan probeerden op te bouwen in lemen huizen, met wat akkertjes, wat vee. Een landschap doorkruist door riviertjes, zoals de Chaamse Beek. Op de hoger gelegen delen hielden mensen de voeten droog. Van de Bijbel of de God van Israël had men nog nooit gehoord. Waarschijnlijk waren het Keltische goden die werden aanbeden. Goden van vruchtbaarheid. En water brengt vruchtbaarheid. Willibrord liet zien dat het ook anders kan. 'Christus is de enige en eeuwige bron', was zijn boodschap. Op diverse plaatsen heeft hij bronnen geslagen, om die boodschap tastbaar te maken. Overal waar hij een bron sloeg, kwamen mensen tot geloof. Zo is het waarschijnlijk ook hier ooit begonnen.

Bij de bron komen mensen samen. Dat was dus ooit letterlijk zo. Op die plek begon men te verlangen naar een gebedshuis. Want een mens leeft niet van brood alleen. Hoe dat langzaam ontstond heeft Pien Storm van Leeuwen prachtig verwoord. Mensen die de aarde bewerken voor hun dagelijks brood, mensen die geïnspireerd worden door het licht, mensen die leem verzamelen om stenen te maken. Die geschiedenis is letterlijk nog in Chaam terug te vinden in de namen van de Kleistraat en de Legstraat. Waar klei te drogen werd gelegd. Mensen dragen die stenen naar een heilige plek. Wij protestanten hebben niet zoveel met het woord heilig, maar we voelen wel dat het een plek van inspiratie is. Dichtbij de bron, met kleine of grote letter: Bron van geloof. De waterbron van Willibrord, die bronnen van geloof deed stromen. Het water waarmee we dopen, zoals Jezus ooit gedoopt werd. Door het water getrokken op een weg ten leven. Zoals het Volk Israël dwars door het water van de Schelfzee een weg vond uit de slavernij naar bevrijding, naar nieuw leven. Daar, bij de

bron, bouwden zij een gebedshuis, een plek waar liefde voelbaar is. Een plek waar wij het altijdddurende verlangen met elkaar delen om dicht bij de Eeuwige te zijn.

Op die plek zijn wij vanmorgen bijeen, die plek is ons dierbaar. Vanuit deze plek willen we verder met elkaar, de toekomst in. En dat is niet zonder zorgen. Daarover gaan we in dialoog. Met elkaar. Want de kerk, dat zijn wij allemaal samen. Wij samen gaan op weg, en de Eeuwige gaat met ons mee. Het jaarthema 'Van U is de toekomst' helpt ons op die weg. Want ook al moeten we aan de slag, het ligt niet alleen aan ons. Van U is de toekomst: de toekomst ligt mede in Gods hand.

Daarbij kunnen we een beetje Bijbelse inspiratie goed gebruiken. Voor ons is de Bijbel een belangrijke bron voor ons geloof. In de Bijbel zijn ook veel verhalen terug te vinden over een bron. Mozes ontmoet zijn vrouw bij een bron en later Jacob ook. Jezus ontmoet een Samaritaanse vrouw bij een bron en spreekt indringend met haar over de betekenis van levend water. Water dat zo heilzaam is dat je daarna nooit meer dorst krijgt. Want God zelf is bron van levend water, bron van eeuwig leven.

Zo sluiten we aan bij de boodschap van Willibrord: God zelf is de Bron. Die gedachte is prachtig en beeldend verwoord door Ezechiël. In zijn visioen loopt hij samen met een koperen engel door het Jeruzalem dat er ooit zal zijn, ná de ballingschap. Deze engel ziet een leerling architect in de profeet Ezechiël. Met een meetlint in de hand moet hij alles observeren. Hij moet als het ware een plan van wederopbouw maken voor latere generaties, als de ballingen weer terug kunnen keren. Ezechiël had gezien hoe Gods aanwezigheid in de tempel terugkomt. Later keert hij naar de tempel terug en ziet hij het water stromen. Zijn plan voor de tempel is niet een saaie bouwtekening, maar een stromende rivier, die overal leven brengt. Steeds breder wordt die rivier, van een paar druppels water, niet meer dan enkele druppels water op een gloeiende plaat, tot een stroompje, een klein vrolijk huppelend lentebeekje, tot een magistrale brede watergang, het wassende water waar je als mens niet meer in rechtop kunt staan. Overigens zijn de afstanden telkens netjes opgemeten. De afmetingen kloppen, het is correct wat hier gebeurt, in alle opzichten.

Het water is meetbaar, maar het is vooral in beweging. En niet zoals we vorige maand in Limburg zagen, als een verwoestende rivier die alles op zijn weg meesleurt, maar als heilzaam water, koesterend en levengevend water. Water dat letterlijk leven brengt op plekken die dood waren. Net als de geest die enkele hoofdstukken eerder waaide over de akker met dode beenderen en weer leven bracht, zo dat de beenderen weer mensen werden, mensen in beweging, mensen met hoop, mensen met toekomst. Iets dergelijks doet het water hier ook. Het stroomt vanuit de tempel, waar Gods aanwezigheid is, - dus letterlijk water dat uit God voortvloeit - het stroomt vanuit de tempel niet naar zee maar naar de dode zee. Die verdorven plek waar ooit Sodom en Gomorra waren. Spreekwoordelijk de plek waar God afwezig was. Goddeloze plek. Die goddeloze plek die een levenloze plek is geworden. Juist daar stroomt dat goddelijke water naar toe. Want juist daar is Gods aanwezigheid nodig. Het zoute water wordt zoet en er komen vissen zo veel als in de zee.

Even terzijde: onwillekeurig denk ik aan onze eigen rivieren. Ik herinner me jaren geleden een actie tegen vervuiling. Op dat moment was er vrijwel geen leven meer in de Rijn. Inmiddels is dat sterk verbeterd, maar of dat zo blijft? Helaas komt er heel veel troep en gif in onze rivieren. En in ons grondwater. Het is één van de zorgen van de milieubeweging. Misschien kan dit verhaal een inspiratiebron zijn...

Het zoute water wordt zoet en er komen vissen zo veel als in de zee. Er staan bomen langs die rivier die altijd vrucht blijven dragen. Deze rivier brengt beweging, brengt leven, brengt toekomst. Wánt het water stroomt uit het heiligdom, staat er dan. Dát is de bron van het levenbrengende water: Gods aanwezigheid in de tempel. Gods aanwezigheid onder mensen.

Die rivier is als het water uit het scheppingsverhaal, Genesis 2:10 "Er ontspringt in Eden een rivier die de tuin bevoeit." Een rivier die de tuin van het paradijs mogelijk maakt. Zo heeft God het vanaf de bron, vanaf het begin bedoeld.

Die stroom die uitgaat vanuit de tempel, zo zou je kunnen zeggen, dat is de Tora, dat is Gods Woord dat mensen in beweging brengt, Gods Woord dat mensen aanspreekt en mensen raakt. En de stad, waar Ezechiël het bouwplan voor aan het ontwerpen is, krijgt de naam: De Eeuwige is daar! De naam 'Ik ben' is daar. De Eeuwige bron van leven, van toekomst, van perspectief. Als we gaan bouwen aan toekomst, weet architect Ezechiël, dan moet de Eeuwige daarbij aanwezig zijn.

Bedenk wel: het is een visioen. Ezechiël zit nog in Babylon. Maar hij heeft de Bron gezien. Bron van vertrouwen. Bron van beweging, Bron van hoop, Bron van toekomst. Bron die maakt dat er gebouwd kan gaan worden. Die Bron heeft Willibrord hier eeuwen geleden gevonden. Vanuit die Bron kunnen wij hopelijk nog eeuwen door. Hoe dat er uit ziet, dat weten we niet. Wat we wel weten is dat de Eeuwige met ons mee gaat. Om dat tastbaar te maken, krijgen we straks een paar druppels mee. Een paar druppels water uit de Bron waaruit wij dopen, een klein beetje water uit het doopvont. Dat zal ik u laten zien.¹

Ik wil eindigen met de samenvatting die Karel Eykman schreef van Ezechiëls visioen, in een kort gedicht:

Ik zie een paar druppels bij de tempel,
er gaat een straaltje daar vandaan,
dat naar benee gaat vanaf de drempel.
Ik ga er nieuwsgierig achteraan.

Op straat wordt het een geultje water,
het klatert vrolijk door de straat.
Het kabbelt door en even later
is het een beek die verder gaat.

Ik voel het water om mij stromen
en zie een visje bij mijn voet.
Ik laat het tot mijn middel komen,
ik voel me koel, ik voel me goed.

Ik word al zwemmend opgenomen
door deze wijde, brede rivier.
En langs de oevers staan er bomen.
Er bloeien bloemen met veel plezier.

Dus wat met druppels is begonnen,
dat werd een ruime heldere stroom.
En alle verdriet is overwonnen
door die ene mooie droom.²

Amen

¹ Een klein flesje wordt vanuit het doopvont met water gevuld. Alle aanwezigen krijgen zo'n flesje mee naar huis.

² Geciteerd in: Ad van Nieuwpoort, *In Babel Actuele bespiegelingen bij Ezechiël*, Uitgeverij Skandalon, 2011, p. 95-96.